

RECENZJE

WÓJCIK A. (red.) – Kopiec Kościuszki i jego podłoże geologiczne. Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2016, s. 127, słownik użytych terminów, tabela stratygraficzna.

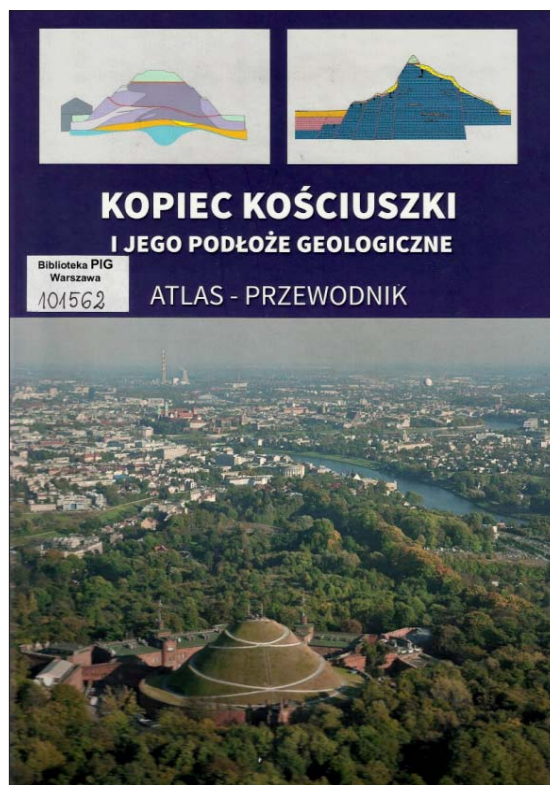
Po przeczytaniu z mieszanymi uczuciami odłożyłem tę książkę, a właściwie album, nie wiedząc zbyt dobrze, co o niej sądzić. Z jednej strony wydaje się, że ma ona upowszechniać i promować walory Krakowa, pełniąc jednocześnie funkcję edukacyjną skierowaną do szerokiego kręgu odbiorców. Z drugiej zaś – mamy tu do czynienia z książką właściwie quasi-naukową, zawierającą wiele specjalistycznych informacji, których zrozumienie wymaga przyrodniczego wykształcenia. Jaką rolę ma więc spełniać ta publikacja? Chyba najprościej będzie przyjąć, że jest ona swoistą geologiczną dokumentacją otoczenia Kopca Kościuszki i współczesnych procesów geodynamicznych w jego obrębie. I z tym chyba każdy może się zgodzić, kto będzie miał szansę zetknąć się z tą pracą – wszak nie jest ona dostępna na rynku księgarskim, a jedynie dystrybuowana przez wydawcę.

Książkę napisało sześciu pracowników Oddziału Karpackiego Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (Antoni Wójcik, Małgorzata Garecka, Sylwester Kamieniarz, Marcin Wódka, Barbara Olszewska i Tomasz Wojciechowski) wraz z Mieczysławem Rokoszem – prezesem Komitetu Kopca Kościuszki oraz Jarosławem Kosem z Przedsiębiorstwa Geologicznego w Krakowie. Dobór Autorów zagwarantował, że Czytelnik otrzymał rzetelną porcję wiedzy o historii budowy i napraw Kopca Kościuszki oraz procesów geologicznych zachodzących w jego otoczeniu.

Po krótkim wstępie następuje bardzo ciekawy, bogato ilustrowany rozdział „Najkrótsza historia budowy i napraw Kopca Kościuszki”. Interesujące dla piszącego te słowa są informacje, że kopiec nie był, jak wieść gminna niesie, sypany przez miejscową ludność, lecz „siłami chłopów, których z okolicznych gmin przysyłali wójtowie, jedni zgłaszali się dobrowolnie, inni odrabiali tu swoje gminne zobowiązania... Praca była wynagradzana stawką od wywiezienia »sążnia kubicznego«, która rosła w miarę wznoszenia mogiły”. Jednak każdy, kto przybywał do Krakowa, spieszył, by fizycznie przyłożyć rękę do tej budowy.

Od czasu usypania kopca w 1823 r. procesy zboczowe i spływowowe dokonywały w nim znacznych uszkodzeń, przez co kilkakrotnie wymagał on remontu. Niestety żadna z napraw nie została przeprowadzona całościowo i nie powstrzymała kolejnych zniszczeń. Dostrzeżono więc konieczność przeprowadzenia gruntownych badań geologicznych podłoża kopca, aby skuteczniej przeciwdziałać niszczeniu wynikającemu z naturalnych procesów. Dalsza część książki prezentuje właśnie wyniki tych badań.

Kolejny, krótki rozdział zawiera przegląd dotychczasowych badań geologicznych, a następny przedstawia budowę geologiczną podłoża Kopca Kościuszki, rozpoznaną głównie na podstawie profili wielu otworów wiertniczych wykonanych w ostatnich latach. Wierceniami rozpoznano utwory czwartorzędu, miocenu, kredy górnej i jury górnej. Pokazano profile litologiczno-stratygraficzne otworów o głębokości 100 m i zdjęcia rdzeni wiertniczych (odpowiedź na pytanie, czy w tego typu wydawnictwie były one potrzebne, pozostawiam Czytelnikowi). Następnie opisano litologię

i stratygrafię tych utworów i szczegółowo scharakteryzowano występujące w nich skamieniałości. Kilka uwag poświęcono tektonice. Te ważne i ciekawe informacje są jednak w większości zilustrowane zdjęciami bardzo złej jakości, co podważa celowość ich umieszczenia w książce. A szkoda, gdyż mogły stanowić ważny element edukacyjny.

Później następuje krótki rozdział „Historia geologiczna Wzgórza Świętej Bronisławy”, na którym znajduje się kopiec. Rozdział ten opatrzone kilkoma schematami ilustrującymi historię obszaru od późnej jury po holocen. Szkoda jednak, że treść tych schematów nie zawsze jest zgodna z objaśnieniami do nich i tekstem rozdziału. Dalej opisano formy, osady i zjawiska krasowe, ilustrowane zdjęciami fragmentów rdzeni wiertniczych. Sporo miejsca poświęcono też warunkom geologiczno-inżynierskim Kopca Kościuszki i jego otoczenia, a także ruchom osuwiskowym zachodzącym na jego zboczach i sposobom zapobiegania im. Książkę kończy plan wycieczki geoturystycznej proponowanej po okolicy Kopca Kościuszki, zawierający szczegółowe informacje o okolicznych odsłonięciach warstw skalnych. Na końcu znajduje się obszerna literatura i słowniczek trudniejszych terminów używanych w tekście, a także tabela stratygraficzna. Szkoda jednak, że w tabeli tej pojawiła się zasadnicza niezgodność z ryc. 5.9 – dotycząca dat i podziału czwartorzędu.

W sumie Czytelnik otrzymał ciekawą pozycję, z której może się dużo dowiedzieć. Każdy, kto interesuje się Kopcem Kościuszki, znajdzie tu coś dla siebie – to udane połączenie historii z geologią. Szkoda jednak, że z dobrą merytoryczną jakością tekstu nie idzie w parze strona edytorska, co na pewno wpłynie na końcową ocenę książki przez Czytelnika.

Włodzimierz Mizerski